

О. О. Шевченко

ІСТОРІЯ
ЕКОНОМІКИ ТА
ЕКОНОМІЧНОЇ
ДУМКИ

СУЧАСНІ
ЕКОНОМІЧНІ
ТЕОРІЇ

УДК 330.8(075.8)

ББК 65.02я73

Ш 37

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(Лист № 1/11-11909 від 23.12.2010 р.)*

Рецензенти:

Галуза С. Г. – заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;

Дмитриченко Л. І. – академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Донецький національний університет;

Артьомова Т. І. – доктор економічних наук, провідний науковий співробітник, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

Шевченко О. О.

Ш 37 Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 288 с.

ISBN 978-611-01-0258-2

Навчальний посібник має системний характер і відповідає програмі курсу «Історія економіки та економічної думки» (модуль 2), що викладається студентам економічних спеціальностей. Матеріал посібника буде корисним при вивченні також безпосередньо курсу «Сучасні економічні теорії». Важлива перевага посібника – лаконічність подання матеріалу, що дозволяє формалізувати підхід до вітинки знань в процесі поточного та підсумкового контролю.

Рекомендується для самостійної роботи студентам у процесі підготовки до виконання завдань за модулями і викладачам з метою підготовки до занять та розробки вправ для індивідуального контролю знань студентів.

УДК 330.8(075.8)

ББК 65.02я73

ISBN 978-611-01-0258-2

© Шевченко О. О., 2012.

© Центр учбової літератури, 2012.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1. ГЕНЕЗИС СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ	11
1.1. Економічна думка кінця ХІХ — першої третини ХХ ст. як теоретичне підґрунтя формування сучасних економічних теорій	11
1.2. Основні напрями розвитку теорії в ХХ ст.	13
1.3. Сучасна економічна теорія: нові тенденції розвитку ..	14
<i>Контрольні питання</i>	16
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	16
<i>Тестові завдання</i>	17
2. НЕОЛІБЕРАЛІЗМ І СОЦІАЛЬНЕ РИНКОВЕ ГОСПОДАРСТВО	20
2.1. Економічний лібералізм: особливості й підходи	20
2.2. Теоретична конструкція чистої ринкової економіки Л. Мізеса	21
2.3. Теорія спонтанного порядку Ф. Хайєка	28
2.4. Теорія економічних порядків В. Ойкена	29
2.5. Економічна реформа Л. Ерхарда	30
2.6. Концепція соціального ринкового господарства	33
2.7. Чиказька школа економічної думки: Ф. Найт	34
<i>Контрольні питання</i>	35
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	35
<i>Тестові завдання</i>	36
3. МОНЕТАРИЗМ ЯК ОСНОВНА ШКОЛА СУЧАСНОЇ НЕОКЛАСИКИ	45
3.1. Теоретичні засади монетаризму, його еволюція та особливості	45
3.2. Основні постулати економічної доктрини М. Фрідмена	48

3.3. Проблеми циклічності та інфляції в інтерпретації М. Фрідмена	50
3.4. Концепція «природного безробіття» М. Фрідмена	52
<i>Контрольні питання</i>	55
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	55
<i>Тестові завдання</i>	55
4. ТЕОРІЇ СУЧАСНОГО КОНСЕРВАТИЗМУ	57
4.1. Теорія раціональних очікувань	57
4.2. Теорія пропозиції	61
4.3. Теорія недосконалої інформації	64
<i>Контрольні питання</i>	68
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	68
<i>Тестові завдання</i>	68
5. НЕОКЕЙНСІАНСТВО І ПОСТКЕЙНСІАНСТВО	77
5.1. Теорії неокейнсїанства	77
5.1.1. Теорія економічного зростання Р. Харрода. Модель Харрода-Домара	78
5.1.2. Неокейнсїанська теорія циклу (Е. Хансен)	84
5.2. Теорії посткейсїанства (ліве кейнсїанство та монетарне кейнсїанство)	89
5.2.1. Теорія нагромадження капіталу Дж. Робінсон	91
5.2.2. Теорія вартості та ціноутворення П. Сраффи	95
5.2.3. Теорія сукупного попиту та циклу М. Калецьки	97
5.2.4. Монетарне кейнсїанство у США	98
5.3 Нове кейнсїанство	99
<i>Контрольні питання</i>	101
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	101
<i>Тестові завдання</i>	102
6. СУЧАСНИЙ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМ ТА НОВА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ТЕОРІЯ	111
6.1. Особливості сучасного інституціоналізму	111
6.2. Теорія техноструктури Дж. Гелбрейта	115
6.3. Економіка домінування Ф. Перру	118
6.4. Методологія Р. Хейлбронера	118
6.5. Інституціонально-соціологічний підхід Г. Мюрдала	119
6.6. Методологія нової інституціональної теорії	120
6.7. Інституціональна економічна теорія Д. Норта	123
6.8. Внесок О. Вільямсона та Е. Остром у розвиток нової інституціональної теорії	129

6.9. Теорія ігор (Дж. Неш)	131
<i>Контрольні питання</i>	133
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	133
<i>Тестові завдання</i>	134
7. НЕОРДИНАРНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ І ШКОЛИ	143
7.1. Й. Шумпетер: інновації як фактор економічного зростання	143
7.2. Становлення шведської школи	146
7.3. Концепція множинності моделей соціалізму О. Ланге	147
7.4. Економічна модель «витрати — випуск» В. Леонтьєва	150
<i>Контрольні питання</i>	151
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	151
<i>Тестові завдання</i>	151
8. ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	160
8.1. Сучасні інтерпретації теорії порівняльних переваг: забезпеченість факторами виробництва, теорема вирівнювання цін на фактори виробництва	160
8.2. Виграш від торгівлі та експорт, що розоряє	163
8.3. Парадокс В. Леонтьєва	163
8.4. Теорія конкурентних переваг	164
<i>Контрольні питання</i>	166
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	166
<i>Тестові завдання</i>	167
9. МОДЕЛІ ЗРОСТАННЯ Й МОДЕРНІЗАЦІЇ КРАЇН «ТРЕТЬОГО СВІТУ»	170
9.1. Проекти нового світового порядку	170
9.2. «Азіатська драма» Г. Мюрдаля	170
9.3. Моделі дуалістичної економіки	171
9.3.1. Модель Льюїса	171
9.3.2. Концепція «великого стрибка»	173
9.3.3. Теорії нееквівалентного обміну	174
<i>Контрольні питання</i>	175
<i>Проблемно-логічні завдання</i>	175
<i>Тестові завдання</i>	175
10. ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	184
10.1. Теорії глобальної промислової революції та індустріального суспільства	184

10.2. Теорії кризової епохи початку комп'ютерної революції.	191
10.3. Теорії підприємницької економіки та інформаційного суспільства	198
<i>Контрольні питання</i>	205
<i>Рекомендації з вивчення проблем ринкових відносин</i>	205
<i>Тестові завдання</i>	210
11. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
ЗНАНЬ	222
11.1. Сутність поняття «знання» в трактовці вчених-економістів ХХ ст.	222
11.2. Знання та ресурсна теорія	223
11.3. Знання та інформація	223
11.4. Особливості економіки знань	224
<i>Контрольні питання</i>	225
БІОГРАФІЇ ВІДОМИХ ВЧЕНИХ-ЕКОНОМІСТІВ ХХ ст.	226
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	266
ЛІТЕРАТУРА	268
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	273